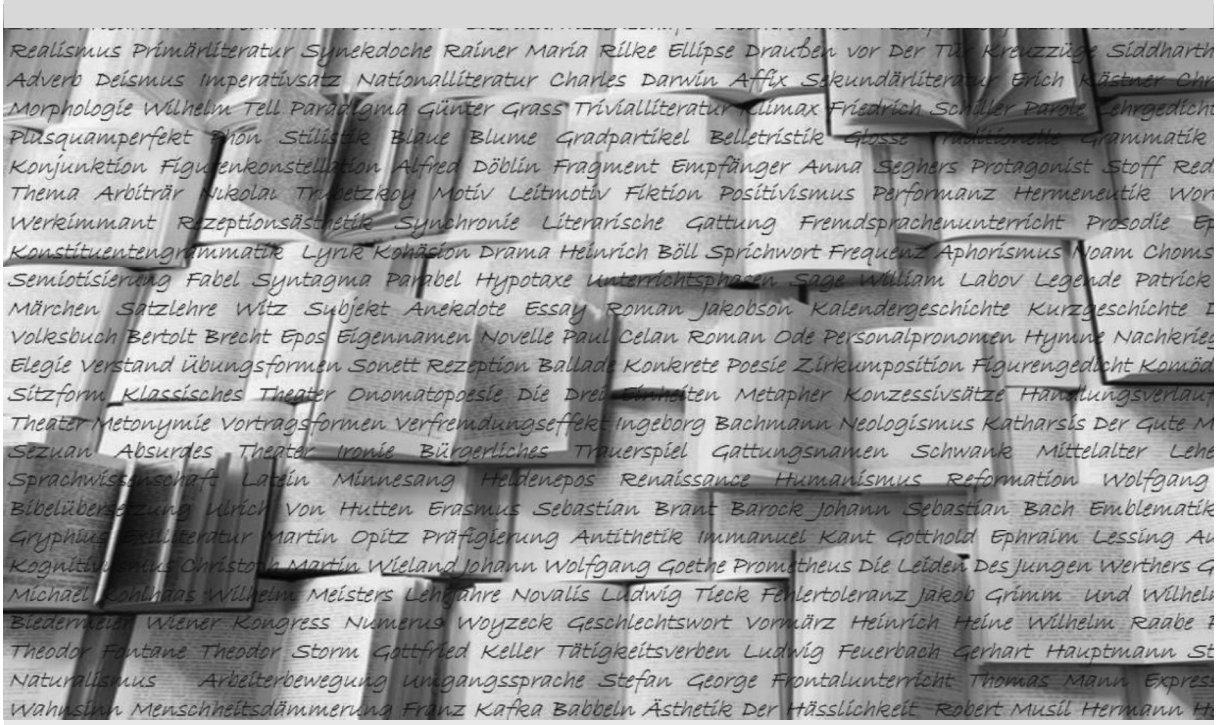
SCHRIFTEN ZUR SPRACHE UND LITERATUR VI

Herausgeber:
Tahir Balcı
Ali Osman Öztürk
Munise Aksöz

Çizgi e-Kitap

SCHRIFTEN ZUR SPRACHE UND LITERATUR VI

DİL VE EDEBİYAT YAZILARI VI

HERAUSGEBER:
Prof. Dr. Tahir BALCI
Prof. Dr. Ali Osman ÖZTÜRK
Prof. Dr. Munise AKSÖZ

ÇİZGİ
KİTABEVİ

Çizgi Kitabevi Yayınları (e-kitap)
Eğitim Bilim

©Çizgi Kitabevi
Haziran 2022

ISBN: 978-605-196-815-5
Yayıncı Sertifika No: 52493

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
- Cataloging in Publication Data (CIP) –
SCHRIFTEN ZUR SPRACHE UND LITERATUR VI
DİL VE EDEBİYAT YAZILARI VI

Herausgeber
Tahir BALCI
Ali Osman ÖZTÜRK
Munise AKSÖZ

Baskıya Hazırlık: Çizgi Kitabevi Yayınları
Tel: 0332 353 62 65- 66

ÇİZGİ KİTABEVİ

Sahibiata Mah. M. Muzaffer Cad.
No:41/1 - Meram/Konya
Tel: 0332 353 62 65 – 66

Alemdar Mah. Çatalçeşme Sk.
No:42/2 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: 0212 514 82 93

www.cizgikitabevi.com
/ cizgikitabevi

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ **1**

ALMANCA ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMLARINA İLİŞKİN DÜŞÜNCELER
Tahir Balcı 5

ALMANYA VE TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI, PROGRAMLARI VE MEZUNLARI
Tahir Balcı 14

DOCH, MAL, JA, DENN…" ABTÖNUNGSPARTIKEL IN COMICS – IHRE RELEVANZ UND FUNKTION IM DAF-UNTERRICHT
Binnur Arabacı / Mukadder Seyhan Yücel 27

MERCEDES-BENZ ELEKTRİKLİ ARABA REKLAMININ DAGMAR MODELİYLE ANALİZİ
Nihal Ural / Handan Köksal 43

DER EINSATZ VON DIKTATEN ALS ÜBUNGSMATERIAL ZUR FÖRDERUNG DER SCHREIBFERTIGKEIT IM DEUTSCH ALS FREMDSPRACHENUNTERRICHT
Ayhan Bayrak / Ebru Üstün 50

PSİKOLOJİNİN ALTERNATİF YABANCI DİL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNE ETKİSİ
Yasemin Darancık 74

DIE MORPHEM-METHODE: VORSCHLÄGE ZU IHRER ANWENDUNG BEIM FREMDSPRACHENLERNEN
Gül Bahadır 82

UNIVERSITY STUDENTS' PERCEPTIONS OF E-FEEDBACK IN WRITING CLASSES
Fatma Yuvayapan 102

"STUDIO D" İSİMLİ YABANCI DİL OLARAK ALMANCA ÖĞRETİMİ DERS KİTABINDA ÖZGÜNLÜK
Hasan Yilmaz / Erdinç Yücel 119

"DEUTSCH MACHT SPAß A.1. 2/A.2. 1" DERS KİTAPLARINDA YER ALAN GÖRSEL MATERYALLERİN DEĞERLENDİRİMİ
Nihat Yavuz 129

"TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI" DERSİNDE YÜRÜTÜLEN VE BASINDA İLGİ GÖREN "1 İNSAN 1 KİTAP" PROJESİNİN İNCELENMESİ
Nihat Yavuz 142

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNE KURAMSAL BİR YAKLAŞIM
Bülent Kırmızı 152

AUTONOMES LERNEN IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT
Rukiye Öz / H. Osman Aslan 160

ALMANCA DERSİNDE EVCİL HAYVAN İSİMLERİNİN YER ALDIĞI DEYİMLERİN ELE ALINIŞI
Erdinç Yücel / Hasan Yılmaz 174

SEMANTISCHE MERKMALE DER DEUTSCHEN UND TÜRKISCHEN VORNAMEN
Dursun Zengin 188

MORPHO-SYNTAKTISCHE MERKMALE DER DEUTSCHEN UND TÜRKISCHEN VORNAMEN
Dursun Zengin 201

LITERARISCHE STILMITTEL IN HERTA MÜLLERS "DRÜCKENDER TANGO"
Munise Aksöz 215

AHMET ÖZER İLE YAŞAMI, EĞİTİMCİLİĞİ VE YAZIN ANLAYIŞI ÜZERİNE
Munise Aksöz 225

ARTHUR SCHNITZLER'İN MEIN FREUND YPSILON ADLI ÖYKÜSÜNDE SANAT ESERİ BAĞLAMINDA SANAL GERÇEK KARMAŞASI
Ayşe Bozkurt 239

KÖROĞLU OPERASI ÜZERİNE DEĞİNİLER
Ali Osman Öztürk / Elif Sanem Güleç / İbrahim Şevket Güleç 249

DİKRAN ÇUHACIYAN'IN MÜZİKLİ SAHNE YAPITLARI VE LEBLEBİCİ HORHOR AĞA OPERETİ
Elif Sanem Güleç / İbrahim Şevket Güleç 262

ALMANYA VE TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI, PROGRAMLARI VE MEZUNLARI

Prof. Dr. Tahir BALCI
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi
thbalcii@gmail.com

1. ESKİYE BAKIŞ

11. Yüzyılda şehirleşme kültürünün kazandırdığı ivmeyle Aydınlanmanın tohumları yeşermeye başlar.[4] Bu ivmeyi sağlayan temel unsur, tanrı ve doğanın yanında yaratıcı üçüncü güç olarak görülen insandı. 11. ve 12. yüzyıl aydın insanı kendini kafa işçisi, okulları ise düşünce atölyesi olarak görüyordu. Bu kafa işçileri imece yoluyla birçok işin üstesinden gelebilmek için loncalar kurmuşlar, bu loncalar da üniversite yapılanmasının temelini oluşturmuştur (Le Goff 1993).[5]

Kaufmann'dan (1959) anlaşıldığı üzere üniversitelerin ilk biçimlerinde öğretici-öğrenci arasında önemli bir fark bulunmamaktaydı ve yeterli olduğuna inanan herkes kendi adına öğrenci kaydedip ders veriyordu. Bu gün üniversite dediğimiz, o zamanki *universitas*'lar bu öğretici (hoca) + öğrenci ilişkisinden doğmuştu. Birlik (universitas) üyesi öğretici ve öğrenciler *scolares, studentes* ya da *clerici* şeklinde adlandırılıyordu. Kral, kilise ya da şehir yönetimi *universitas*'ları onaylama / tanıma yetkisine sahipti. Bu merciler sayesinde birlikler (universitas'lar) tüzel kişilik kazanıp kurumsallaşıyordu.

Öğrenciler, şehirler için çok önemliydi, zira önemli bir gelir kaynağıydı. Öğrenciler başka bir üniversiteye gidip şehri terk etmesin diye kendilerine daha iyi olanaklar sunuluyordu. Hatta Bologna Üniversitesi ve şehir yönetimi, başka şehirlere göç edip okumayı veya ders vermeyi ağır suç kapsamına almıştı. Kral Justinian da Roma, Beyrut ve İstanbul dışında yapılacak hukuk öğreniminin tanınmayacağına ilişkin bir yasa çıkarmıştı. Şehirlerin birbirlerinin öğrencilerini transfer etmek için çok cazip tekliflerde bulunuyordu; örneğin Vercelli Üniversitesi Padualı öğrencilere transfer karşılığında vaatlerde bulunmuş ve öğrenciler topluca Vercelli'ye transfer olmuştu (Kaufmann 1959; Balcı 2005b).

---

[4] Dünyanın en eski üniversiteleri Bologna Üniversitesi (1088), Oxford Üniversitesi (1170), Paris Üniversitesi (1200), Cambridge Üniversitesi (1209), Viyana Üniversitesi (1365), Erfurt Üniversitesi (1379), Heidelberg Üniversitesi (1386), İstanbul Üniversitesi (1453), Basel Üniversitesi (1460) Harvard Üniversitesi (1636) [https://de.wikipedia.org/wiki/Universit%C3%A4t#Die_%C3%A4ltesten_Universit%C3%A4ten_bis_zum_15._Jahrhundert. Erişim tarihi: 10.02.2022].

[5] Üniversitelerdeki alanlar başlangıçta sınırlıydı. Temel üniversite eğitimi diyebileceğimiz eğitim, *özgür sanat* diye nitelenen 7 alandan oluşuyordu. 7 alanın 3'ü *gramer, retorik* ve *diyalektik* temel alanlardı. Bu üçlüden sonra *aritmetik, müzik, geometri* ve *astronomi* okumak gerekiyordu. *Tıp / ilahiyat / hukuk* okumak isteyen kişi önce bu 7 özgür sanattan mezun olmak zorundaydı.

Bu kısa nostaljik giriş Ortaçağda öğrencilerin de öğreticilerin de büyük bir kıymeti olduğunu göstermektedir. Bugün acaba durum öyle midir, ya da nerede nasıldır sorusu başka bir tartışmanın konusudur. Burada ele alacağımız asıl konu, Türkiye ve Almanya'da kaç üniversite / yüksekokul olduğu, bu yükseköğretim kurumlarında kaç öğretim programı (Studiengang) olduğu ve bu programlarda kaç öğrencinin öğrenim gördüğü konusudur.

2. YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI VE AKADEMİK DERECELER

Öncelikle belirtelim ki Almanya'da yükseköğretim *Hochschulrahmengesetz*, Türkiye'de ise *Yükseköğretim Kanunu* ile düzenlenmiştir. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) da bu yasa çerçevesinde yükseköğretimi düzenler ve denetler. Bir cümleyle özetleyecek olursak, Türkiye'dekine kıyasla Alman yükseköğretim kurumları akademik, idari, mali ve bilimsel açıdan daha özerk bir yapıya sahiptir.

Yazımızın daha iyi anlaşılması için önce bazı kavramsal açıklamalar yapmak gerekir. Çünkü bazı kavramlar geniş ya da dar anlamlarıyla farklı şekilde kullanılabilmektedir. Ayrıca Yükseköğretim kurumlarında akademik birimlerin yapılanması da Türkiye'deki ile aynı değildir.

Bachelor (Bakkalaureus, Baccalaureus), hem Almanya'da hem Türkiye'de verilen en alt akademik unvandır.

Diplom, Almanya'da verilen akademik bir unvandır ve yüksek lisans derecesine eşdeğerdir. Bu unvan Bologna süreciyle birlikte yerini *Master/Magister*'e bırakmıştır ve ilgili olduğu bilim alanıyla kullanılır (*Diplom-Soziologe, Diplom-Ingenieur*).

Master, İngiltere ve ABD'den kaynaklanan ve bütün dünyada yüksek lisans anlamında kullanılmaya başlanan, lisansın bir üstündeki akademik unvandır.

Staatsexamen / Staatsprüfung, devlet kurumlarındaki istihdamda belli bir kalite standardının tutturulması amacıyla üniversite ve yüksekokulların ya da devletçe denetlenen başka kurumların yaptığı bitirme sınavıdır. Herhangi bir öğretmenlik programından (Lehramtsstudium) mezun olmak, *Staatsprüfung*'un birincisini (Erste Staatsprüfung) başarmış olmak anlamına gelir. İkinci devlet sınavı (Zweite Staatsprüfung) ise öğretmenlik mesleğinin ikinci aşaması olarak öğretmen adaylarının aldığı uygulamalı bir meslek eğitimi (Studienseminar, Referendariat, Vorbereitungsdienst, Beamtenverhältnis auf Widerruf) sonunda yapılan sınavdır. *Referendariat*, Türkiye'deki stajyerlik ile karşılaştırılabilir. Ancak bizde stajyerlikten sonra yapılan bir sınav yoktur. Stajyerliği kalkan kişi asaleten memur olur. Süresi genellikle iki yıl olan *Referendariat* bittikten ve *Zweite Staatsprüfung* başarıldıktan sonra atanma zorunluluğu olmasa da, gerçekte ikinci devlet sınavını

başaranların atanmama olasılığı yoktur; nitekim atananların sayısı (ihtiyaç) stajyerliği bitirenlerin sayısından daha çoktur (Statistik 2019: 104).[6]

Magister, doktora yapmak ve devlette çalışmak istemeyenlere kültür bilimleri fakülteleri (Philosophische Fakultät) tarafından verilen ve *Staatsexamen'*e eşdeğer olan akademik bir unvandır.

Doktor, bir konunun bilimsel yöntemlerle derinlemesine işlendiği ve özgün bir sonucun ortaya konulduğu *doktora tezi* (Dissertation) ve bu tezin savunulması (Rigorosum, Defensio) neticesinde Almanya'da dekanlık, Türkiye'de enstitü tarafından verilen akademik unvandır.

Habilitation (doçentlik), Avrupa'da en üst düzey akademik sınav ve unvandır. Temel anlamı, öğretme yeterliliğinin tescilidir. *Habilitation* sürecini tamamlayan kişi *Privatdozent* (PD / Priv.-Doz.) unvanını kullanır. 2002 yılında *Hochschulrahmengesetz*'te yapılan bir değişiklikle *profesör* olmak için *doçent* olma şartı kaldırılmıştır. Oysa Türkiye'de doçent unvanını almadan profesör olunamaz. Doçentlik süreci Türkiye'de *Üniversitelerarası Kurul*'ca yürütülmektedir. Buna karşılık Almanya'da bu unvanı verme hakkına sahip yükseköğretim kurumlarının buna ilişkin farklı yönetmelikleri vardır. Temel olan nokta, bu unvan için başvuranların doktor unvanına sahip olmasıdır. Latincede *opus magnum (büyük eser*) denen *doçentlik tezi* (Habilitationsschrift) ile birlikte adayın öne çıkan çalışmaları herkesin katılımına açık bir tartışmaya (Disputation) açılır, ayrıca kamuoyuna açık örnek bir ders (Vorlesung) verilir.

Universität (üniversite), liseden sonra gelen, birçok alanda eğitim ve araştırma yapılan, ayrıca *doktor* unvanı (Promotion) veren kurumlardır. Eğitim ve araştırmanın kuramsal ya da uygulamalı olup olmamasına bağlı olarak *üniversite* kavramı Almanya'da anlam genişlemesi yaşamıştır. Yani geniş anlamıyla ele aldığımızda *Hochschule* (örneğin *Hochschule für Musik und Theater Hamburg), Fachhochschule (*örneğin *Fachhoschschule Aachen*[7]*)* ya da *Berufsakademie* de Almanya'da üniversite sayılmaktadır. Kavramın kullanıldığı bağlama göre *Hochschule* deyince de bütün yükseköğretim kurumları (*Universität, Hochschule, Fachhochschule, Berufsakademie)* anlaşılabilmektedir. Zaten *Hochschule / Fachhochschule / Berufsakademie*'nin İngilizcedeki karşılığı *University*'dir ve *Hochschule / Fachhochschule / Berufsakademie* özerk kurumlar olup başka bir üniversiteye bağlı değildir, her birinin başında bir rektör bulunur. Türkiye'de buna benzer, yani herhangi bir üniversiteye bağlı olmayan, ancak başında müdür bulunan 4 özel meslek yüksekokulu vardır.

---

[6] Die Welt gazetesindeki haber de bunu göstermektedir (https://www.welt.de/wirtschaft/karriere/bildung/article200124928/Studium- Ganz-Deutschland-draengt-an-die-Uni.html. Erişim tarihi: 12.02.2022).

[7] Aachen University of Applied Sciences

Oysa Türkiye'de lisans eğitimi veren yüksekokullar veya önlisans eğitimi veren meslek yüksekokulları birkaç istisna hariç bir üniversiteye bağlı olarak kurulan yükseköğretim kurumlarıdır ve rektör tarafından atanan müdürce yönetilir.

Almanya'da *Berufsakademie* diye adlandırılan kurumların en önemli özelliği, okuldaki eğitim öğretimi uygun bir şirketteki meslek ile birleştiren ikili bir sisteme sahip olmasıdır.

Üniversite, araştırma, eğitim ve öğretim yoluyla bilimin geliştirilmesi yönünde çalışan kurumlara denir. Üniversiteler eğitimin içeriği ve kabul koşulları bakımından biraz farklıdır ve kuramsal çalışmalara daha büyük önem verir. Oysa *Hochschule* dediğimiz kurumlar uygulamalı eğitim öğretimi önceler.

Almanya'da *Dr.* unvanı verme hakkı (Promotionsrecht) öncelikle üniversitelere aittir. Fakat üniversite statüsüne sahip kurumlara da bu yetki verilebilmektedir. Buna göre doktora unvanı veren kurumlar şunlardır: Üniversiteler, bütünleşik yüksekokullar (Gesamthochschulen), tıp yüksekokulları (Medizinische Hochschulen), eğitim yüksekokulları (Pädagogische Hochschulen), üniversite statüsüne sahip teknoloji yüksekokulları (Technische Hochschulen mit Universitätsstatus). Sanat ve müzik yüksekokulları (Kunst- und Musikhochschulen), ilahiyat yüksekokulları (Theologische Hochschulen) ile iktisat ve ticaret yüksekokulları (Wirtschafts-/ Handelshochschulen) akademik yapılanmalarına göre bazı dallarda doktora unvanı verebilir.

Türkiye'de lisansüstü eğitim öğretim doğrudan rektörlüklere bağlı enstitüler ve bunlara bağlı anabilim/bilim dalları tarafından yürütülür. 4 yıllık lisans mezunu herkes ilgili programın kendine özgü not ortalaması / ALES / yabancı dil koşullarını yerine getirerek yüksek lisans ve doktora / sanatta yeterlik yapabilir.

Berufsakademie'de öğrenim süresi genellikle 6 dönemdir. Eğitim ve araştırmayı uygulamayla birleşitren *Fachhochschule*'lerde (*FH*) öğrenim süresi *Diplom* için genellikle 8 dönemdir. Lisans programları (Bachelorstudiengänge) üniversitelerde 6 dönem, *FH*'larda ve müzik yüksekokullarında genellikle 8 dönem sürmektedir. Yüksek lisans programlarının süresi (Masterstudiengänge) ortalama 2-4 dönemdir. Ancak Yüksek lisans programlarının çoğu bütünleşik olup lisansla birlikte 10 dönem (300 ECTS) kadar sürmektedir. Doktora programları için Almanya'da öngörülen bir süre yoktur.

Almanya'da yüksekokul mezunlarının yarısından fazlası yüksek lisans yapmaktadır. Bir üniversitenin lisans programlarını bitirenlerin ise 4/5'i iş hayatına atılma olanağına sahipken yüksek lisans yapmayı tercih etmektedir. Yaklaşık 3 dönem süren yüksek lisansı devam etme oranı özellikle öğretmenlik, fen bilimleri ve mühendisliklerde daha yüksektir (Bundesagentur 2019b: 42).

3. ALMANYA'DA VE TÜRKİYE'DE KAÇ ÜNİVERSİTE VAR?

Yukarıda Almanya ve Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarının yapılanmasının farklı olduğundan bahsedildi. Buna göre toplam 423 Alman yükseköğretim kurumunun / üniversitenin 38'i kiliseye bağlı, 112'si özel, 273'ü devlet kurumudur; 156'sı *doktor* unvanı verme yetkisine sahiptir. Sayısal dağılım şöyledir: Üniversite (Universität): 120; Fachhochschule: 205; Kunst- und Musikhochschule: 57; Verwaltungshochschule: 34; Bunların dışındaki üniversite türü: 7. [8]

Türkiye'de ise 207 üniversite (129 devlet üniversitesi), bunlara bağlı olarak 2 yıllık önlisans diploması veren 1031 meslek yüksekokulu, Almanya'daki yüksekokullara benzer 4 yıllık lisans eğitimi veren 377 yüksekokul, doktora ve yüksek lisans eğitimi veren 589 enstitü vardır). Herhangi bir üniversiteye bağlı olmayan 4 meslek yüksekokulu da bulunmaktadır.

	Devlet		Vakıf		Vakıf MYO		Toplam		
lirim Türü	Aktif	Pasif	Aktif	Pasif	Aktif	Pasif	Aktif	Pasif	Toplam
ÜNİVERSİTE	127	2	73	1	4	0	204	3	207
FAKÜLTE	1454	31	466	23	0	0	1920	54	1974
YÜKSEKOKUL	271	10	79	17	0	0	350	27	377
MYO	896	21	109	1	4	0	1009	22	1031
ENSTİTÜ	430	3	154	2	0	0	584	5	589
ARŞ. UYG. MRKZ.	3261	0	833	0	5	0	4099	0	4099
BÖLÜM	15632	0	3470	0	73	0	19175	0	19175	
A.B.D	30373	0	3767	0	0	0	34140	0	34140
B.D	6913	0	612	0	0	0	7525	0	7525
ÖNLİSANS PROGRAMI	6184	2397	1505	210	96	14	7785	2621	10406
LİSANS PROGRAMI	6897	228	1972	11	0	0	8869	239	9108
YÜKSEKLİSANS PROGRAMI	12243	241	3053	33	0	0	15296	274	15570
DOKTORA PROGRAMI	10530	115	638	3	0	0	11168	118	11286
SANATTA YETERLİLİK PROGRAMI	129	0	15	0	0	0	144	0	144

Kaynak: https://istatistik.yok.gov.tr/ (Erişim tarihi: 08.02.2022).

3. ALMANYA'DA VE TÜRKİYE'DE KAÇ ÖĞRETİM PROGRAMI VAR?

Öğrencilerin % 94'ünün okuduğu 268 üniversitenin rektörünün üye olduğu bağımsız/gönüllü *Yüksekokul Rektörleri Konferansının* (Hochschulrektorenkonferenz) yayın organı *Hochschulkompass*'ın bugünkü verilerine göre Almanya'da 21053 öğretim programı (Studiengang) vardır.[9] 2017'de bu sayı 17 bin civarındaydı. Artışın 2/3'ü master / yüksek lisans programlarında olmuştur. Son üç yılda özellikle sayıları artan özel/paralı *Fachhochschule*'lerin öğrenci sayıları % 70 artmıştır. Çevre ve sağlık ile ilgili bütünleşik programlar çok rağbet görmektedir.[10]

Türkiye'de ise 19.514 önlisans ve lisans programı, 15.570 yüksek lisans programı ve 11.430 doktora ve sanatta yeterlik programı (557'si vakıf) vardır.

[8] https://www.hochschulkompass.de/hochschulen/hochschulsuche.html (Erişim tarihi: 08.02.2022).
[9] https://www.hochschulkompass.de/home.html (Erişim tarihi: 10.02.2022).
[10] https://www.forschung-und-lehre.de/lehre/mehr-als-20-000-studiengaenge-in-deutschland-2200/#:~:text=Mehr%20als%2020.000%20Studieng%C3%A4nge%20in%20Deutschland,-Studierende%20k%C3%B6nnen%20unter (Erişim tarihi: 10.02.2022).

Üniversitelerin 3'ü, fakültelerin 54'ü, yüksekokulların 27'si, meslek yüksekokullarının 22'si, enstitülerin 5'i, önlisans ve lisans programlarının 2.860'ı, yüksek lisans programlarının 274'ü, doktora programlarının 118'i pasif durumdadır. [11]

4. ALMANYA'DA VE TÜRKİYE'DE KAÇ ÖĞRENCİ VAR?

Alman İstatistik Kurumu *Statistisches Bundeamt* tarafından yayınlanan aşağıdaki tablo bölgelere göre üniversite öğrencisi sayılarını göstermektedir:[12] Buna göre toplam 2.947.495 öğrenci yükseköğrenim görmektedir.

Studierende an deutschen Hochschulen nach Bundesländern

Land	Wintersemester 2021/2022 [1]		Wintersemester 2020/2021		Veränderung in %	
	insgesamt	weiblich	insgesamt	weiblich	insgesamt	weiblich
Baden-Württemberg	358 587	176 136	360 630	176 152	-0,6	-0,0
Bayern	407 043	201 718	404 705	201 422	0,6	0,1
Berlin	202 224	104 095	199 421	102 223	1,4	1,8
Brandenburg	50 304	25 814	50 615	26 185	-0,6	-1,4
Bremen	38 091	19 314	37 646	18 769	1,2	2,9
Hamburg	119 905	63 425	116 393	60 535	3,0	4,8
Hessen	261 624	130 174	266 903	131 853	-2,0	-1,3
Mecklenburg-Vorpommern [2]	39 131	20 113	39 131	20 113	-	-
Niedersachsen	203 811	102 128	208 395	104 204	-2,2	-2,0
Nordrhein-Westfalen	763 268	372 664	779 199	378 117	-2,0	-1,4
Rheinland-Pfalz	121 200	63 734	123 644	64 587	-2,0	-1,3
Saarland	31 814	16 169	31 461	15 435	1,1	4,8
Sachsen	105 664	51 007	107 576	51 690	-1,8	-1,3
Sachsen-Anhalt	54 816	27 513	55 017	27 499	-0,4	0,1
Schleswig-Holstein	67 069	33 336	66 805	33 161	0,4	0,5
Thüringen [3]	122 944	73 029	96 604	55 834	27,3	30,8
Deutschland	2 947 495	1 480 369	2 944 145	1 467 779	0,1	

YÖK'ün aşağıdaki tablosu ise Türkiye'de 8.240.997 önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencisi olduğunu göstermektedir. [13] Bu öğrencilerin 2.400.449'ünün Anadolu Üniversitesi'nin açıköğretim sistemine kayıtlı olduğu bilinmektedir.[14] Öğrencilerin neredeyse yarısı ara kademede çalışacak tekniker adayı öğrencilere mesleki ve teknik eğitim vermektedir. Almanya'da önlisans eğitimi veren

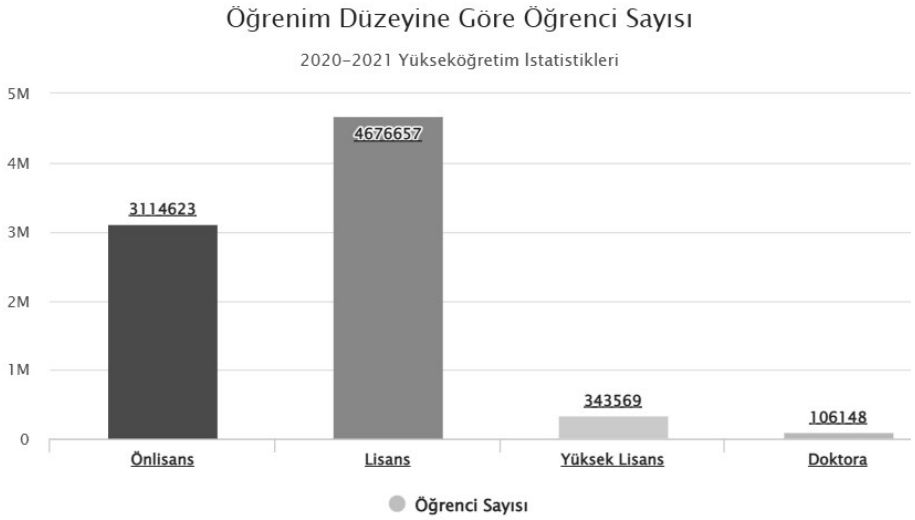
[11] https://istatistik.yok.gov.tr/ (Erişim tarihi: 08.02.2022).

[12] https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2021/11/PD21_538_21.html (Erişim tarihi: 12.02.2022).

[13] https://istatistik.yok.gov.tr/ (Erişim tarihi: 08.02.2022)

[14] https://www.anadolu.edu.tr/universitemiz/sayilarla-universitemiz/ogrenci-sayilari/2021-2022/2021-ekim (Erişim tarihi: 13.02.2022).

yükseköğretim kurumları yoktur. Bu eğitimin yükseköğretim sayılıp sayılamayacağı da kuşkuludur. Nitekim Amerika ve Kanada'da da *Associate Degree* adı verilen önlisans eğitimi özel eğitim kurumlarınca (Community Collage) verilmektedir.[15]

5. TÜRKİYE'DE VE ALMANYA'DA AKADEMİSYENLERİN ÇALIŞMA DURUMU

Öncelikle belirtelim ki *akademisyen* kavramını *bilimsel temellere dayalı eğitim-öğretim- araştırma yapılan bir yükseköğretim kurumunu bitiren kişi* anlamında kullanıyoruz.[16] Buna göre bu eğitimi veren kişiler de elbette akademisyendir.

Akademisyenlerin Almanya'daki çalışma durumlarına baktığımızda ideal bir tablo ile karşılaşmaktayız. Alman Çalışma Ajansı *Bundesagentur für Arbeit*'ın 2019 verilerine göre lojistikte turizm ve otelcilikte, büro ve organizasyon hizmetlerinde, finansta, idare ve hukukta, hekimlikte, hemşirelik ve bakım hizmetlerinde, sosyal eğitim ve hizmetlerde, teolojide, eğitim-öğretimde, reklamcılıkta, pazarlamada, mimarlık ve sanat tasarımında, ses ve sahne sanatlarında, tarım-hayvancılık-ormancılıkta, bahçecilik ve çiçekçilikte, hammadde-cam-seramik alanında, plastik

[15]https://www.globalvizyon.com/i/programlar-onlisans/turkiyede_iki_yillik_on_lisans_ve_meslek (Erişim tarihi: 13.02.2021).

[16] Platonik Akademi'nin varyantları olmalarına karşın, üniversite ile akademinin Rönesans'tan beri rakip kurumlar olduğunu belirten B. F. Dellaloğlu, *üniversite* ile *akademi*nin eşanlamlıymış gibi kullanıldığına, *akademya*nın belli bir üniversiteyi değil de, genel olarak üniversite kurumunu ifade etmek için tercih edildiğini, üniversite hocasına *akademisyen* dendiğini, sık sık *akademik kariyer*den söz edildiğini, oysa *akademisyen*in akademi üyesi anlamına geldiğini, öğretim elemanına (üniversite hocasına) ise *üniversiter*, lisansüstü kariyer çalışmalarına da *üniversiter kariyer* denmesi gerektiğine işaret etmektedir (https://www.gazeteduvar.com.tr/universite-ile-akademi-ayni-kurum-degildir-makale-1513618. Erişim tarihi: 23.02.2021).

ve ahşap işlemede, matbaacılıkta, metalurjide, makine ve otomobil endüstrisinde, elektronik ve mekatronikte, enerjide, teknoloji ve yöneylemde, tekstil ve dericilikte, gıda üretimi ve işlemede, inşaatta, mimarlıkta, haritacılıkta, matematikte, biyolojide, kimyada, fizikte, jeolojide, coğrafyada, çevrecilikte, sigortacılıkta, bilişim/bilgisayar alanlarında çalışacak elemana ihtiyaç vardır (Bundesagentur 2019a).

Almanya'da 2018 yılı itibarıyla 185.000 akademisyen işsiz görünmektedir (Bundesagentur 2019b: 25, 30). Akademisyenlerde işsizlik oranı % 2.2, genel işsizlik ise % 5.2 olarak açıklanmaktadır. Akademisyenlerin işsiz kalma süresiyse altı aydan daha azdır. Bu rakamlar yukarıdaki verilerle çelişkili gibi görünse de, 2019'da işsizliğin azalması ya da akademisyenlerin iş beğenmemesi ile açıklanabilir.

Türkiye'de hem genel işsizlik hem de akademisyenlerin işsizliği iç karartıcı bir görünüme sahiptir. TÜİK'in verilerine göre toplam işsiz sayısı 3.775.000,[17] üniversite mezunu olup herhangi bir işte çalışmayanların (işsizlerin) sayısı 1.350.00'dir. Ancak bazı sivil toplum örgütlerine ve akademisyenlere göre bu veriler gerçeği yansıtmaktan çok uzaktır ve **gerçek işsizlik % 28,7**; çalışabilir nüfus içinde işi olmayanların sayısı 17.700.000'dir.[18]

Genç İşsizler Platformu'nun Ocak 2021 *Genç İşsizlik Bülteni*'ndeki bilgilere göre resmen işsiz sayılan üniversite mezunlarının yanında 1.260.000 üniversite mezunu "iş gücünde dahi yer almamakta; işsiz sayılmayıp, iktisaden atıl kalmaktadır."[19]

Çok farklı olan bu rakamlar TÜİK'in hesap farkından kaynaklanmaktadır. Nitekim TÜİK "son 4 hafta içinde iş aramayanları ve iş bulmaktan umudunu kesenleri 'işsiz' saymıyor."[20] Ayrıca üniversite mezunu birçok gencin iş bulamaktan ümidini kestiği için TÜİK'e başvurma gereği bile duymadığını, başvursa bile birkaç haftada bir başvurusunu yenilemeyi anlamsız bulduğunu, geleneksel işvereni devlet olan bazı alan mezunlarının (örneğin *öğretmenler*) haliyle TÜİK'e neredeyse hiç başvurmadığını biliyoruz.

---

[17] Genç İşsizler Platformu'nun Ocak 2021 Genç İşsizlik Bülteni'ne göre sadece 15-34 yaş arası genç işsizlerin sayısı 2.426.000'dir, yani gençlerin % 45.6'sı işsizdir. https://gencissizler.files.wordpress.com/2021/01/bulten-ocak-2021.pdf (Erişim tarihi: 12.02.2021).

[18] https://www.genel-is.org.tr/disk-ar-yeni-issizlerin-yarisi-universite-mezunu,2,11525#.YCefWY8zbIU (Erişim tarihi: 13.12.2021).

[19] https://gencissizler.files.wordpress.com/2021/01/bulten-ocak-2021.pdf (Erişim tarihi: 12.02.2021).

[20] https://www.dw.com/tr/%C3%BCniversiteli-i%C5%9Fsizlerin-say%C4%B1s%C4%B1-h%C4%B1zla-art%C4%B1yor/a-54178226#:~:text=%C4%B0%C5%9Fsizler%20ordusu%20i%C3%A7erisinde%2C%20say%C4%B1lar%C4%B1%20her,350%20bine%20ula%C5%9Farak%20rekor%20k%C4%B1rd%C4%B1. (Erişim tarihi: 13.12.2021).

Maalesef işverenler, işsiz sayısının yüksekliğini ve özellikle Suriyeli göçmenlerin sunduğu ucuz işgücünü art niyetli bir fırsata çevirmektedir. Üniversite mezunlarının fabrika, atölye, dershane gibi pek çok özel kurumda güvencesiz ve geçici sürelerle asgari ücretin bile altında bir ücretle çalıştırıldığını da biliyoruz.

6. ALMANYA'DA ÖĞRETMEN SAYILARI

2019 verilerine göre Almanya'da 805.000 öğretmen vardır; göç ve doğum oranının artması nedeniyle ihtiyacın artacağı belirtilmektedir (Statistik 2019: 103). Eğitim ve Kültür Bakanları Konferansının (Kulturministerkonferenz) verilerine göre 2022 yılına kadar öğretmen ihtiyacı yükselecek ve şu anda yükseköğrenime devam edenler bu ihtiyacı karşılamayacaktır. İhtiyacın özellikle ilköğretim ve ortaöğretimde yüksek olacağı tahmin edilmektedir. Özel eğitim ve Sekundarbereich II (meslek dersleri) için ihtiyaç varken Sekundarbereich II'de genel dersler için öğretmen fazlası vardır. Genel derslerde matematik, bilişim, kimya, fizik, İngilizce, sanat ve müzik öğretmeni ihtiyacının yükselmesi beklenmektedir.

MEBBİS 2019 verilerine göre Türkiye'de 920.524 öğretmen bulunmaktadır.[21] Resmi verilere göre atanmayı bekleyen öğretmen sayısı 460.000 civarındadır. Ancak eğitim sendikalarının verilerine göre saptanamayanlarla birlikte bu sayının 700.000'i bulduğu, 2023'te atanamayan öğretmen sayısının 1.000.000'u bulacağı belirtilmektedir.[22]

Öğretmen maaşlarına bakacak olursak, 2022 yılı itibarıyla en düşük öğretmen maaşının 6.210 TL, en yüksek maaşın ise 7.177 TL olduğu anlaşılmaktadır.[23] Alım gücü dikkate alındığında, bu maaşlarla Türkiye üyesi olduğu Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) üyesi 33 ülke arasında sondan 7. sırada yer almaktadır.[24]

Almanya'da eğitim alanında çalışanların maaşının 4.349 – 4.746 avro arasında değiştiği görülmektedir:

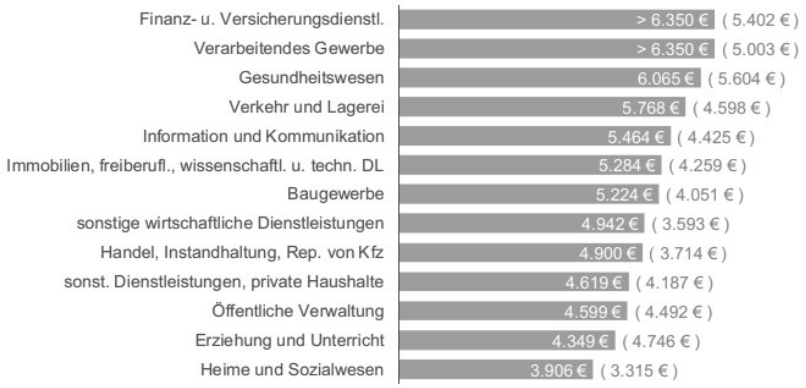
---

[21] https://www.kamuajans.com/etiket/turkiye-de-hangi-sehirde-kac-ogretmen-var-h550390.html (Erişim tarihi: 13.12.2021).

[22] https://www.mebpersonel.com/sozlesmeli-ogretmenler/atanamayan-ogretmen-sayisi-55-ulke-sayisini-gecti-ogretmen-h248596.html#:~:text=Resmi%20verilere%20g%C3%B6re%20T%C3%BCrkiye'de,ise%20i%C5%9Fsiz%20kalarak%20atanmay%C4%B1%20bekliyor. (Erişim tarihi: 12.02.2022).

[23] https://onedio.com/haber/2022-yili-yeni-ogretmen-maaslari-memur-zamlari-ile-en-dusuk-ogretmen-maaslari-ne-kadar-oldu-1031348 (Erişim tarihi: 12.02.2021).

[24] https://www.sozcu.com.tr/2020/ekonomi/turkiye-ogretmen-maasinda-oecdde-33-ulke-arasinda-27-sirada-6013714/?utm_source=dahafazla_haber&utm_medium=free&utm_campaign=dahafazlahaber (Erişim tarihi: 12.02.2021).

Alman İş Ajansının verilerine göre üniversite / yüksekokul mezunu bir çalışan ayda ortalama 5.302 avro gelir düzeyine sahiptir ve *Hochschule / Fachhochschule* mezunları daha iyi kazanmaktadır. Gelir düzeyi mesleğe, çalışılan yere, firmanın kurumsallığına ve büyüklüğüne, mesleki deneyime ve cinsiyete göre değişebilmektedir. En yüksek maaşı tıp, eczacılık, mühendislik, iktisat, işletme, hukuk ve fen bilimleri mezunları almaktadır. Sosyal hizmeti psikoloji, eğitim, tarım ve medya alanında maaşlar göreceli olarak düşüktür. Yapılan işe göre en çok para kazananlar finans ve sigortacılık alanında çalışanları sağlık ve lojistik hizmetlerinde çalışanlar alır (Bundesagentur 2019b: 22-24).

7. SONUÇ

Tarihsel süreçte üniversiteler hem bilim ve sanatın gelişmesi hem de ekonomiye katkı sağlaması açısından her zaman önemli olmuştur. Bazı dönemlerde yapılan siyasi müdahaleler üniversitelerin bu gücünü zayıflatmıştır.

Türkiye ve Almanya'da verilen akademik dereceler eskiden daha farklı idi. Bologna sürecinden süreciyle birlikte aradaki farklılıklar oldukça azalmış, benzerlikler artmıştır.

Üniversitelerin yapılanmasında ve idari özerkliğinde büyük farklılıklar göze çarpmaktadır. *Hochschule, Fachhochschule* ya da *Berufsakademie* de Almanya'da üniversite statüsüne sahiptir; özerk kurumlar olup başka bir üniversiteye bağlı değildir, her birinin başında bir rektör bulunur. Oysa Türkiye'de lisans eğitimi veren yüksekokullar veya önlisans eğitimi veren meslek yüksekokulları birkaç istisna hariç bir üniversiteye bağlı olarak kurulan yükseköğretim kurumlarıdır ve rektörün atadığı müdür tarafından yönetilir. *Universität,* araştırma, eğitim ve öğretim yoluyla bilimin geliştirilmesi yönünde çalışan kurumlara denir. Üniversiteler eğitimin içeriği ve kabul koşulları bakımından biraz farklıdır ve kuramsal çalışmalara daha büyük önem verir. Oysa *Hochschule, Fachhochschule* ya da *Berufsakademie* dediğimiz kurumlar uygulamalı eğitim öğretimi önceler.

Maalesef Türkiye'de üniversite okumak, akademisyene (ilgili alan mezunlarına) duyulan ihtiyaç ile açıklanamaz. Gençler ortaöğretim aşamasında ilgi, yetenek ve becerilerine göre yönlendirilmedikleri, bir meslek edinmedikleri ve meslek edinmeleri durumunda ihtihdam edilebilecekleri iş alanları yaratılmadığı için, lise bitince üniversite sınavlarına katılıp bir programa kayıt yaptırmak ve işsizliklerini birkaç yıl öteleyerek bir fırsat kollamaktadır. Kazananlar bile genellikle istedikleri programı kazanamadıkları / okumadıkları için yükseköğretim yeterliliklerini kazanamamakta, böylece eğitim-öğretimin niteliğini düşürmektedir. Deneyimlerimize dayanan afaki bir karşılaştırma yapacak olursak, 1980/1990'ların en zayıf öğrencisi şimdikinin en iyi öğrencisi gibiydi. Özetleyecek olursak, mevcut şartlarda öğrencilerin üniversitede şansını denemek dışında bir seçenek sunulmamakta ve hayalleriyle oynanmaktadır. Elbette her lise mezununun üniversite okumak istemesi, meslek edinmeye yönlendirilmeyen gençlerin suçu değil, iş alanı yaratmayan ve gençleri buralarda çalışmak üzere yönlendirmeyenlerin suçudur.

Almanya'da üniversitede okumak – birkaç aylık bekleme süresi olsa bile – iş garantisi sağlamaktadır. Oysa Türkiye'de milyonu aşan işsiz üniversite mezunu bulunmaktadır ve sadece tıp okuyanlar iş bulma sorunu yaşamamaktadır. Gençler bu sorunu fark etmiş olmalılar ki, önlisans / lisans – hatta lisansüstü - kontenjanların bir bölümü boş kalmakta, taban puanı tutturan herkes bir programa kayıt olabilmektedir. Ortaöğretimden gelen ve kendi anadilinde yazma, okuduğunu anlama, anlatma ve yorumlama gibi temel dil becerilerinden yoksun gençlerin üniversite okumasının bir yararı olmamaktadır. Öğretim elemanları üniversite düzeyinde ders anlatınca ve uygulamalar yaptırınca öğrenciler uyum sağlayamamakta, böylece öğretim elemanları dersin düzeyini / kalitesini öğrenciye göre ayarlamak / düşürmek zorunda kalmaktadır. Dolayısıyla öğretim sürecinde öğretme eyleminin niteliğinden kaynaklanan problemler, öğrencilerin dili öğrenmelerini engellememekte aynı zamanda kendilerinin de gelecekte öğretme eylemini icra etmede problemler yaşamalarına neden olabilmektedir (Karaman, 2018).

Bu sorun yabancı dilde eğitim yapan ya da yabancı dil eğitimi veren öğretim programlarından katlanarak büyümektedir. Çünkü öğrenci önce dili anlama / çözme üzerinde yoğunlaşmakta, asıl içerik ikinci planda kalmaktadır. Bu sorun yalnız Anadolu'nun değişik illerinde bulunan ve taşra üniversitesi diye nitelendirilen yükseköğretim kurumlarının değil, anlı şanlı üniversitelerin de sorunudur. Nitekim Bilkent Üniversitesi'nden bir meslektaşım İngilizce olarak anlattığı dersi öğrencilerin kesinlikle anlamadığını, aynı dersi Türkçe olarak tekrar ettiğini anlatmıştı.

Almanya'da *Universität, Hochschule, Fachhochschule* ve *Berufsakademie*'lerin toplam sayısı 419, öğrenci sayısı da 2.948.695'tir. Türkiye'de ise 207 üniversite, 1034 meslek yüksekokulu, 399 yüksekokul ve 439 enstitü olmak üzere 2079 akademik kurum ve burada öğrenim gören 7.940.133 vardır. Bu kurumları idari

yapılanmalarını bir yana bırakacak olursak Türkiye'deki yükseköğretim kurumu sayısı Almanya'dakinin beş katına yakındır. Bu üniversite / yüksekokul enflasyonu kaliteyi düşüren çok önemli bir sorundur. Zira bu sorun gereksiz program açılmasına, bu programlara talep fazlası öğrenci yerleştirilmesine, işsiz akademisyen ordusunun büyümesine ve buna bağlı olarak sosyal sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Günümüzün en büyük sorunlarından birisi işsizliktir, özellikle de üniversite mezunlarının ve eğitim fakültelerini bitiren atanamamış öğretmenlerin işsizliğidir. Üniversite mezunları çoğu zaman eğitimleriyle uyuşmayan günlük işlerde çok düşük ücretlerle güvencesiz çalıştırılmakta ya da hiç çalışamamakta, böylece buhran yaşamaktadır.

Önerimiz devlet kurumları dışında çalışma şansı düşük olan öğretmenlerin atanması, üniversite sayısının ve bunlara bağlı yüksekokulların / fakültelerin / öğretim programlarının aşamalı olarak azaltılması ve öğrenci kontenjanlarının arz-talep gözetilerek ayarlanması, mevcut duruma göre düşürülmesidir. Özkanal & Özgür'ün (2017: 1) de işaret ettiği gibi üniversite / yüksekokul / programların sayısının çok olması kesinlikle uzmanlığın söz konusu olduğu anlamına gelmez. Alınan genel eğitim lise düzeyinde kalmakta, mezunların üretime katkıda bulunmasına yardımcı olmamaktadır.

KAYNAKÇA

Balcı, T. (2005a). Ortaçağda Aydın ve Üniversite Hakkında Birkaç Söz. *Kemalist Öğreti*, 4. Sayı, s. 5. ÇÜ Basımevi. Adana.

Balcı, T. (2005b). Ortaçağda Öğrenci Olmak... *Kemalist Öğreti*, 5. Sayı, s. 12. ÇÜ Basımevi. Adana.

Bundesagentur für Arbeit (2019a). *Berufe auf einen Blick*. https://statistik.arbeitsagentur.de/DE/Navigation/Statistiken/Interaktive-Angebote/Berufe-auf-einen-Blick/Berufe-auf-einen-Blick-Anwendung-Nav.html (Erişim tarihi: 07.02.2021).

Bundesagentur für Arbeit (2019b). *Blickpunkt Arbeitsmarkt - Akademikerinnen und Akademiker.* https://statistik.arbeitsagentur.de/DE/Statischer-Content/Statistiken/Themen-im-Fokus/Berufe/Generische-Publikationen/Broschuere-Akademiker.pdf?__blob=publicationFile&v=4 (Erişim tarihi: 07.02.2021).

Çakır, Ö. & Kellevezir, I. (2020). Yükseköğretim Mezunlarında İşsizlik ve Nitelik Uyumsuzluğu Olgusu: UNI-VERI Araştırma Sonuçları Işığında Bir Değerlendirme. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, Ocak 2020, Cilt 1, özel sayı, s. 1-17. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/917322 (Erişim tarihi: 12.02.2021).

Destatis. Statistisches Bundesamt (2021). *Zahl der Studierenden im Wintersemester 2020/2021 auf neuem Höchststand*. https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2020/12/PD20_497_213.html (Erişim tarihi: 12.02.2021).

Grundmann, H. (1957). *Vom Ursprung der Universität im Mittelalter*. Berlin, 1957.

Le Goff, J. (1993). *Die Intellektuellen im Mittelalter*. Deutscher Taschenbuch Verlag, München, 1993.

Karaman, F. (2018). Almanca Öğretmen Adaylarının Almancayı Öğretme Kaygısı. *Social Science Studies Journal,*4(20), 2583-2588.

Kaufmann, G. (1959): Geschichte der deutschen Universitäten I. Heidelberg.

Kaufmann, G. (1958). *Geschichte der deutschen Universitäten II*. Heidelberg.

Özkanal, B. & Özgür, A. Z. (2017). Türkiye'de Yükseköğretimde Açık ve Uzaktan Öğrenme Yöntemi İle İletişim Eğitimi Üzerine Değerlendirmeler. *Selçuk İletişim*, 2017, 9 (4), 5-24. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/273190 (Erişim tarihi: 13.02.2021).

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi (2022). https://istatistik.yok.gov.tr/ (Erişim tarihi: 08.02.2022).